Завод за заштиту споменика културе града Београда / Cultural Heritage Preservation Institute of Belgrade

Археолошки локалитет Пионирски парк

Archaeological Site Pionirski Park

пресек 1-1

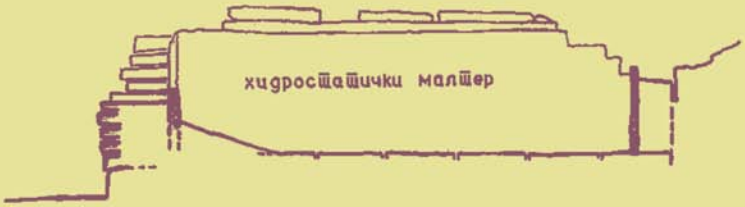

Г-1

основа

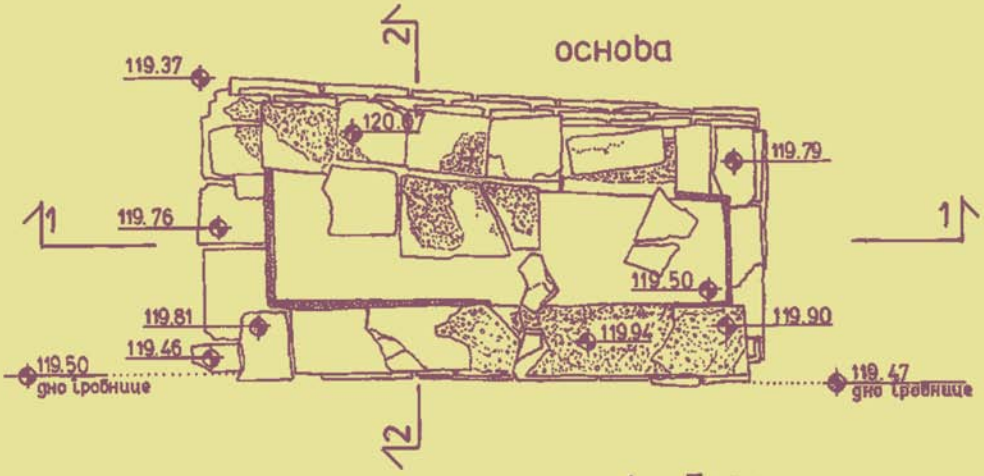

пресек 2-2

основа пода

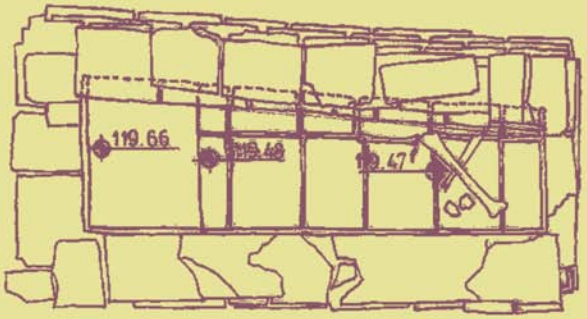

УВОД

Прошло је више од сто година од када трају заштитна и систематска истраживања античког Сингидунума. Нажалост, на почетку 21. века, сазнања о овом граду су и даље површна у односу на познавање историје других античких градова који се толико дуго истражују. Један од разлога јесте и тај што је над античким Сингидунумом израстао савремени Београд, чијом изградњом су уништени ранији културни слојеви.

Антички Сингидунум, који су чинили војни логор, цивилно насеље и некропола, проглашен је за археолошко налазиште – културно добро Решењем Завода за заштиту споменика културе града Београда бр. 176/8 од 30. 6. 1964. године. Овај град је представљао значајни урбани центар

провинције Горње Мезије у 1. веку наше ере. С обзиром на то да се налазио на путу између два велика града, Сирмијума и Виминацијума, Сингидунум се развијао као њихова важна спона. Специфичан стратешки положај представљао је предуслов за настанак урбане структуре града, која се састојала из легијског логора, некропола и занатске делатности.

Камено утврђење трапезастог облика, димензија око 560 м х 330 м, на брегу изнад ушћа Саве у Дунав представљало је седиште легије IIII FLAVIAE. Одбрамбени ров на простору око Кнез Михаилове улице био је део земљано-палисадног утврђења првобитног логора, за које се претпоставља да је било површине 200 м х 400 м.

Насеље се с временом ширило и сужавало, а у периоду свог највећег развитка простирало се на територији која обухвата простор од данашњег Косанчићевог венца, преко Улице краља Петра, Узун Миркове, Студентског трга и простора око Филозофског факултета, идући ка северу и североистоку.

Античке некрополе такође су откривене на територији данашњег Београда. Пронађене су три: једна мања, која се простирала на подручју око данашње Поп Лукине улице, Бранковог моста и Зеленог венца, друга, која је означена као североисточна, обухвата зону од Улице Тадеуша Кошћушка и Дунавске падине до Трга Републике. Југоисточна некропола се од Трга Републике шири Дечанском улицом, Булеваром краља Александра до Техничких факултета и споменика Вуку Караџићу, где је и пронађен највећи број гробова.

ЗАШТИТНА АРХЕОЛОШКА ИСТРАЖИВАЊА

Током изградње подземне гараже у Пионирском парку, 2003. године, обављена су заштитна археолошка истраживања и том приликом је откривено и истражено

15 римских гробова, четири слободно укопана гроба без могућности датовања и један камени саркофаг.

Овим налазима је потврђено да је локалитет Пионирски парк део југоисточне некрополе античког Сингидунума, на којој се сахрањивање покојника обављало током 3. и 4. века наше ере. Заступљено је неколико типова гробних конструкција:

– гробови саграђени од хоризонтално постављених опека,
– гробови од насатице постављених опека,
– гробне јаме без зидане конструкције, поред којих су уочени остаци гвоздених клинова што указује на коришћење дрвене конструкције за сахрану покојника.

Све гробне конструкције изграђене су од римских опека, димензија 0,40 м x 0,27 м x 0,04 м, везаних кречним малтером, док је унутрашњост облепљена хидростатичким малтером. Неке од њих биле су украшене зечјом шапицом или урезом који подсећа на латинично S, а многе имају жиг LEG IIII FF који указује да су опеке прављене у локалној радионици IV Флавијеве легије, која је била стационирана у Сингидунуму.

Већина гробних конструкција била је опљачкана, вероватно у току најезде варварских племена. Само један гроб (девојчице од око 14 година) није опљачкан и био је основа за каснију презентацију археолошких налаза. У овом гробу су, поред остатака скелета, откривени и гробни налази, положени у току сахране: глеђосани крчаг, две бронзане алке, златна алка са копчом за затварање.

Од осталих откривених покретних археолошких налаза са локалитета Пионирски парк треба поменути: стаклену перлу откривену у саркофагу, бронзани новчић с представом Константина II као цезара (324–337) на аверсу и два војника са два стандарда на реверсу, као и један балсамаријум плавозелене боје.

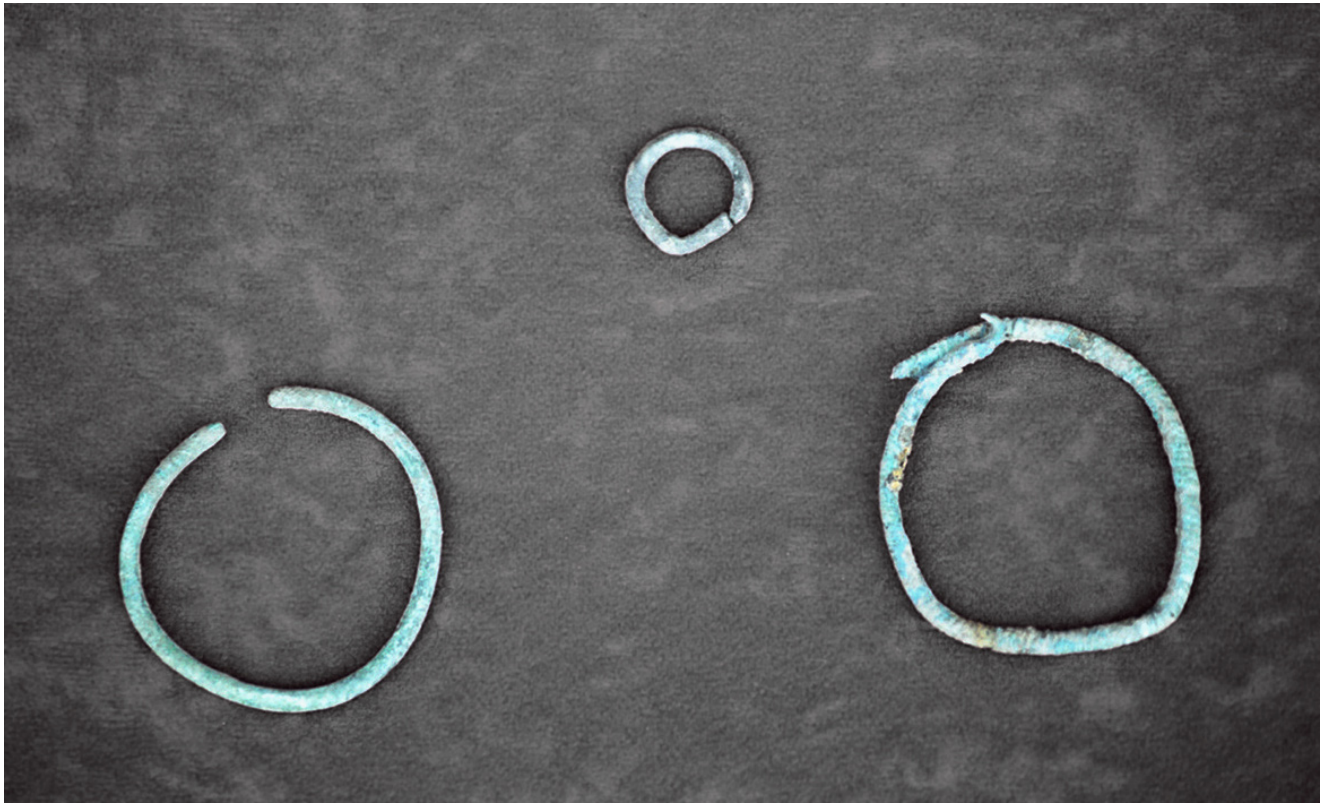

ПРЕЗЕНТАЦИЈА ПОКРЕТНОГ АРХЕОЛОШКОГ МАТЕРИЈАЛА

Током 2010. године Завод за заштиту споменика културе града Београда је покренуо иницијативу за обележавање простора на којем су откривени археолошки налази и остаци на тај начин што би се у оквиру подземне гараже направила стална поставка копија откривених налаза. Ова идеја је реализована 17. марта 2011. године, када је у холу гараже, испред наплатних шалтера, постављена витрина с копијама покретног археолошког материјала не само са локалитета Пионирски парк већ и са других који припадају југоисточној некрополи античког Сингидунума.

Ова поставка је стална и у мају 2011. године допуњена је оригиналима – покретним археолошким материјалом који је откривен на локалитету Пионирски парк. Сада се у витрини налазе: копије крчага, неколико здела и уљаних лампица, као и оригинали: античка опека, која припада најстаријем културном слоју на овом локалитету и неколико комада „турских“ лула, које припадају најмлађем културном хоризонту у Пионирском парку.

Ово је прва стална поставка археолошког материјала на месту где је и откривен, чиме је остварен задатак археолога-конзерватора да јавности представе резултате својих истраживања и прикажу један мали сегмент богате историје Београда.

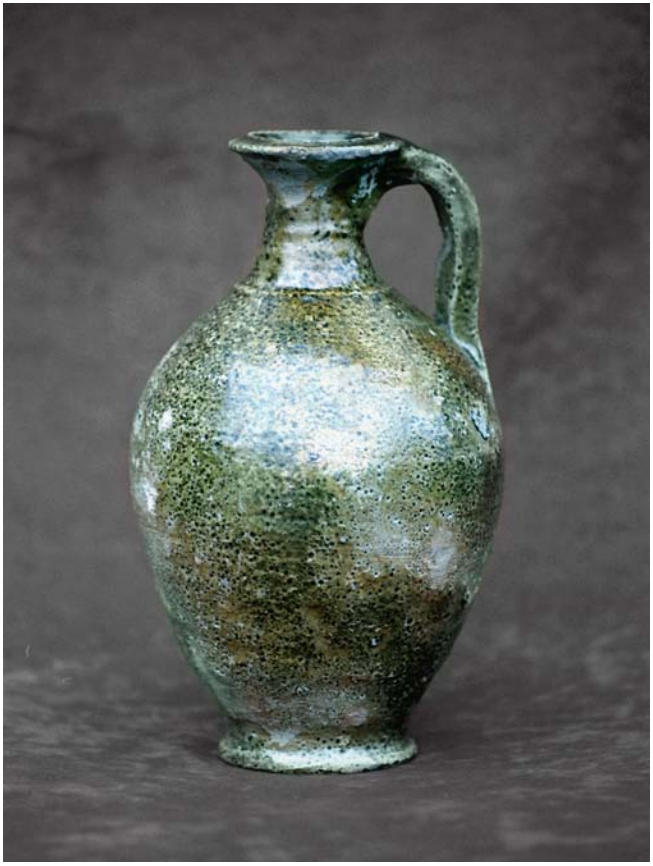

INTRODUCTION

Protective and systematic researches of ancient Singidunum have been lasting for more than a hundred years. Unfortunately, at the beginning of the 21st century, knowledge of this city is still shallow compared to the knowledge of the history of other ancient cities that have been explored for so long. One of the reasons for this, is the fact that above the ancient Singidunum grew modern Belgrade whose construction destroyed the earlier cultural layers.

Ancient Singidunum which comprised castrum, civil dwellings and necropolis was declared archaeological site-cultural monument with the Decision of Cultural Heritage Preservation Institute of Belgrade No.176/8 dated 30 June 1964. This city was an important urban center in the province of Upper Moesia in the 1st century AD. Being situated on the road between two major

cities, Sirmium and Viminacium, Singidunum was developing as their important link. Specific strategic position represented a prerequisite for the emergence of urban structure of the city, which consisted of the legion camp, necropolis and craft activities.

Stone fortification of trapezoidal shape, measuring approximately 560m x 330m, on a hill above the confluence of the Sava and the Danube rivers was the headquarters of the legion IIII FLAVIAE. Defensive trench around the area of Knez Mihailova Street was a part of the land-palisade fort of the original camp, which is assumed to be 200m x 400m in size.

The settlement was spreading and narrowing over time, but in the period of its greatest development it spread in the area of today's Kosančićev venac, through Kralja Petra, Uzun-Mirkova streets, Studentski Square and the area around the Faculty of Philosophy, going to the north and northeast.

The ancient necropolises were also discovered in the territory of today's Belgrade. There were three of them: one small, which occupied the area around today's Pop-Lukina Street, Brankov Bridge and Zeleni venac,

the other, that is designated as north-east, including the zone from Tadeuša Košćuškog street and Danube slope to the Republic Square. Southeast necropolis is spreading from the Republic Square through Decanska street, Boulevard of King Alexander to the Technical Faculty and to the Monument to Vuk Karadzić, where the largest number of graves were found.

PROTECTIVE ARCHAEOLOGICAL RESEARCHES

In 2003, during the construction of the underground parking garage in Pionirski Park, protective archaeological researches were carried out and on this occasion 15 Roman tombs, 4 freely interred graves without the possibility of dating and 1 stone sarcophagus were discovered and excavated.

These findings confirmed that the site "Pionirski Park" was a part of the south - eastern necropolis of Ancient Singidunum, where the burial of the deceased was performed during the 3rd and 4th century AD. Several types of grave structures are represented:

- graves built of bricks laid horizontally
- graves of bricks laid sidelong
-burial pits without masonry structures, near which are observed the remains of iron nails, which indicates the use of wooden structures for the burial of the deceased.

All burial structures are built of Roman bricks, measuring 0.40 m x 0.27 m x 0.04 m, fixed with lime mortar, while the interior is plastered with hydrostatic mortar. Some of them were decorated with rabbit paw or cut resembling a Latin S, and many have the stamp LEG IIII FF indicating that the bricks were made in the local workshop of the Fourth Flavia legion that was stationed in Singidunum.

Most of the burial structures were looted, probably during the invasion of barbarian tribes. Only one grave (girl of about 14 years) was not robbed and was the basis for the subsequent presentation of archaeological findings. In this grave, beside the remains of the skeleton, were discovered grave finds, laid during the burial: glazed pitcher, two bronze rings, gold ring with a buckle closure.

Among other movable archaeological findings discovered on the site "Pionirski Park" should be mentioned: glass pearl discovered in the sarcophagus, a bronze coin with the image of Constantine II as Caesar (324-337) on the obverse and two soldiers with two standards – on the reverse, and one balsamarium of blue-green color.

PRESENTATION OF THE MOVABLE ARCHAEOLOGICAL MATERIAL

In 2010, Cultural Heritage Preservation Institute of Belgrade has launched an initiative to mark the area where the archaeological findings and remains have been discovered by presenting a permanent exhibition of copies of the discovered findings in the underground parking garage. This idea was realized on March 17, 2011 when a showcase with copies of the movable archaeological material not only from the site "Pionrski Park", but also from the other sites belonging to the southeastern necropolis of the Ancient Singidunum was staged in the hall of the garage, in front of the toll counter.

This exhibition is permanent and in May, 2011, was supplemented with the originals - movable archaeological material that was discovered on the site "Pionirski Park". At the present time, in the showcase there are: copies of the pitcher, several bowls and oil lamplets, and the originals: antique brick, which belongs to the oldest cultural layer on this site and several pieces of "Turkish" pipes, which belong to the youngest cultural horizon in the "Pionirski Park".

This is the first permanent exhibition of archaeological material on the site where it was discovered, whereby the task of archaeologist-conservator to present his findings to the public and to present a small segment of the rich history of Belgrade was carried out.

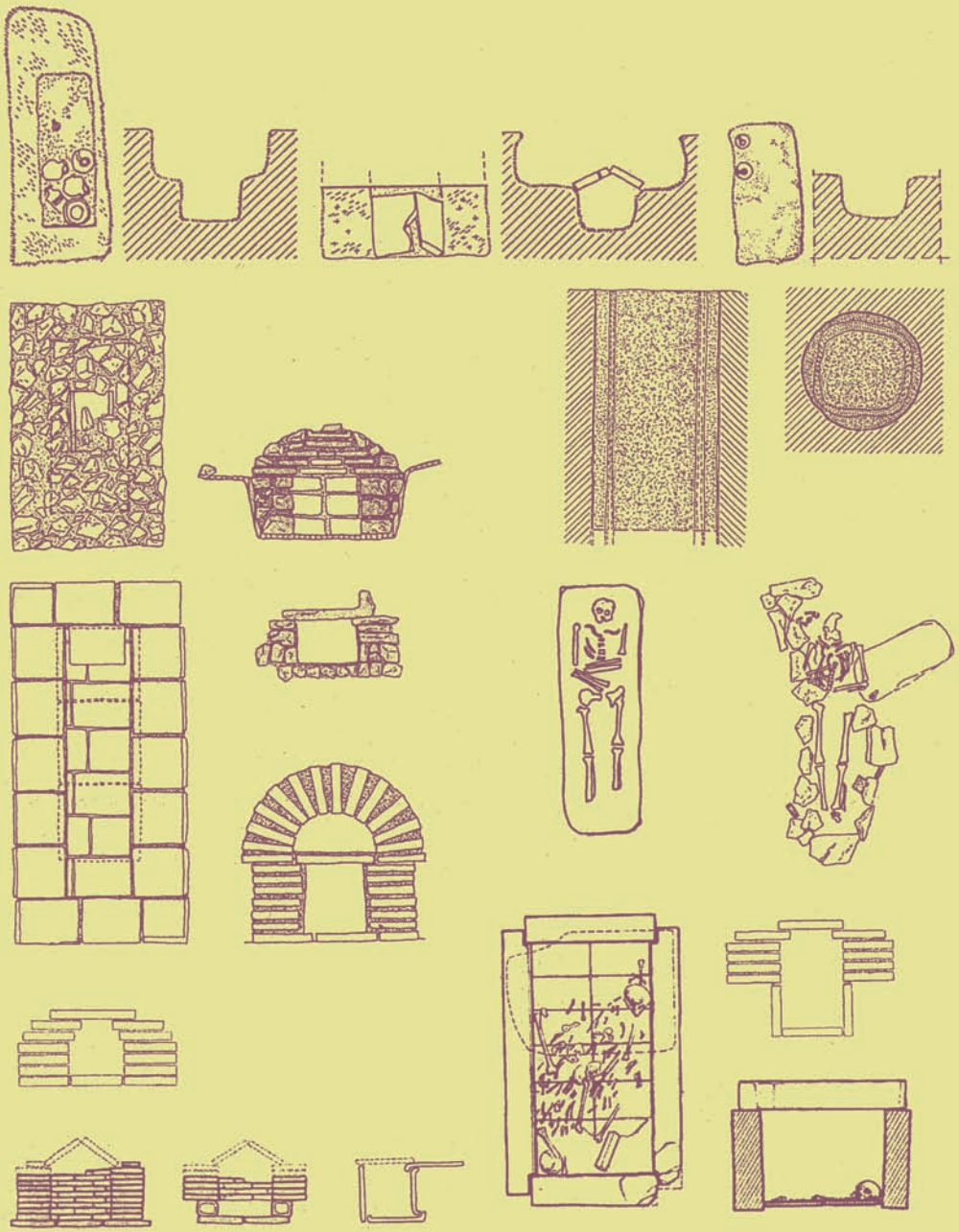

Типови сахрањивања

АРХЕОЛОШКИ ЛОКАЛИТЕТ ПИОНИРСКИ ПАРК

Издавач: Завод за заштиту споменика културе града Београда
За издавача: мр Милица Грозданић, директор
Текст: Нела Мићовић
Лектура: Татјана Тодоровић
Превод: Јелена Топаловић – Китановић
Графички дизајн: Лука Прокић
Фотографија: Снежана Негověновић,
Фотодокументација Завода за заштиту споменика културе града Београда
Тираж: 1000 примерака
Штампа: ЈП „Службени гласник“, Београд

Београд, 2011
Завод за заштиту споменика културе града Београда

Издање је омогућио Град Београд,
Градска управа, Секретаријат за културу

Завод за заштиту споменика културе града Београда
Cultural Heritage Preservation Institute of Belgrade